

Měření dekompenzačních tlumivek při proudech o vyšších harmonických.

Pracoviště: Západočeská univerzita v Plzni, Research and Innovation Centre for Electrical Engineering
Číslo dokumentu: 22190-009-2023
Typ zprávy: Výzkumná zpráva
Řešitelé: Bohumil Skala, Martin Zavřel, Miroslav Tyrpekl, Martin Skalický, Lukáš Sobotka
Vedoucí projektu: Bohumil Skala
Počet stran: 17
Datum vydání: 29.5.2023
Oborové zařazení: 2.2 Electrical engineering, Electronic engineering, Information engineering - Electrical and electronic engineering

Zadavatel / zákazník:
Elzat, spol. s r.o.
Bezděkovska 760
262 42, Rožmitál pod Třemšínem
Česká republika

Zpracovatel / dodavatel:
Západočeská univerzita v Plzni
Research and Innovation Centre
for Electrical Engineering
Univerzitní 8
306 14 Plzeň
Kontaktní osoba:
Ing. Bohumil Skala
tel. 377634473
skalab@fel.zcu.cz

Práce vznikla za finanční podpory projektu Návrh energeticky úsporných tlumivek – NEUTlum, OP PIK c. CZ.01.1.02/0.0/0.0/20_321/0024444, MPO, EU a EF pro regionální rozvoj a podnikání.

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost

Anotace

Tato výzkumná zpráva se zabývá problematikou vlivu proudu o vyšších harmonických na ztráty vstupní tlumivky vyvinuté ve spolupráci ZČU/FEL/RICE a Elzat, spol. s.r.o. Konkrétně tato zpráva zpracovává výsledky z měření vstupní tlumivky při proudech o 1. až 15. harmonické s celkovým I_{rms} až do $1,3 \cdot I_n$.

Klíčová slova

Vstupní, tlumivka, vyšší harmonické, měření, ztráty

Název zprávy v anglickém jazyce / Report title

Measurement of decompensation chokes at currents with higher harmonics.

Anotace v anglickém jazyce / Abstract

This research report deals with the issue of the higher harmonics current effect on the input choke. Tested choke in developed in the cooperation between ZČU/FEL/RICE and Elzat, spol. s.r.o. Specifically, this report processes input choke measurement results at 1st to 15th harmonic currents with total I_{rms} up to the $1.3 \cdot I_n$.

Klíčová slova v anglickém jazyce / Keywords

Input chokes, higher harmonics, measurement, losses

Seznam symbolů a zkratk

VZ	výzkumná zpráva
AC	střídavý, sinusový
U	napětí
I	proud
f	kmitočet
R	odpor
F_n	řád harmonické složky
P_j	ztráty ve vinutí / činné / Jouleho ztráty
P_{Fe}	ztráty v magnetickém obvodu

Obsah

1. ÚVOD	4
A) MĚŘÍCÍ PRACOVISTĚ	4
2. TESTOVACÍ SPEKTRUM	5
3. POPIS VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	7
4. VYHODNOCENÍ SOUHRNNÉ	9
A) CELKOVÉ ZTRÁTY	10
B) SKLADBA ČINNÝCH ZTRÁT U OBR. 5-7	11
C) ROZLOŽENÍ ČINNÝCH ZTRÁT A ZTRÁT V MAG. OB.	12
5. VYHODNOCENÍ PODRUŽNÉ	13
A) ZTRÁTY VE VINUTÍ	13
B) ZTRÁTY V MAGNETICKÉM OBVODU	14
6. KONTROLA RELEVANTNOSTI VÝSLEDKŮ	15
7. ZÁVĚR	16
8. PŘÍLOHY	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
A) KOMPLEXNÍ HARMONICKÁ SPEKTRA	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
B) SEPARÁTNÍ HARMONICKÁ SPEKTRA	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
C) VÝSLEDKY Z KOMPLEXNÍCH MĚŘENÍ	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
D) VÝSLEDKY ZE SEPARÁTNÍCH MĚŘENÍ	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
E) POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

1. Úvod

Tato výzkumná zpráva se zabývá problematikou vlivu vyšších harmonických proudů na ztráty vstupní tlumivky vyvinuté ve spolupráci ZČU/FEL/RICE a Elzat, spol. s.r.o. Konkrétně tato zpráva zpracovává výsledky z měření vstupní tlumivky při proudech o 1. až 15. harmonické s celkovým I_{rms} až do $1,3 \cdot I_n$.

Detailní popis konstrukce jednotlivých tlumivek není předmětem této výzkumné zprávy. Výchozí VZ pro předmětné měření a porovnání je [5].

Důležitými vstupy jsou také technické listy použitého vybavení [1-4].

a) Měřící pracoviště

Jednoduché měřící pracoviště (tab. I, Obr. 1) sestavené v laboratoři RICE sestává z elektronického zdroje s vestavěným výstupním filtrem MX 30 značky California instruments [1], precizního vysokofrekvenčního výkonového analyzátoru WT 1806E značky Yokogava [2,3] a precizního mikroohmmetru Cropico DO 500 [4] značky Seaward.

Výkonový zdroj je pro účely popisovaného měření nastaven do 1-fázového DC režimu o rozsahu 400 V_{ph}. Proudové omezení bylo z důvodu ochrany všech zařízení nastaveno na 83 A_p.

Střídavý proud o volitelné skladbě harmonických tvoří napěťový střídač [7] řízený DSP Texas Instruments F28335 [8] v platformě MLC interface [9]. Zapojení zachycuje Obr. 1, který je rozdělen na dvě části: pro třífázová měření při $F_n = 1,5,7,11,13$ a pro jednofázová měření při $F_n = 3,9,15$ a při $F_n = 1,3,5,7,9,11,13,15$. Testovací systém je řízen následovně:

- Střídač generuje výstupní harmonické napětí dle požadavků na harmonickou skladbu proudu testovanou tlumivkou.
- MX 30 generuje potřebné napětí v DC-meziobvode pro dosažení požadovaného I_{rms} .

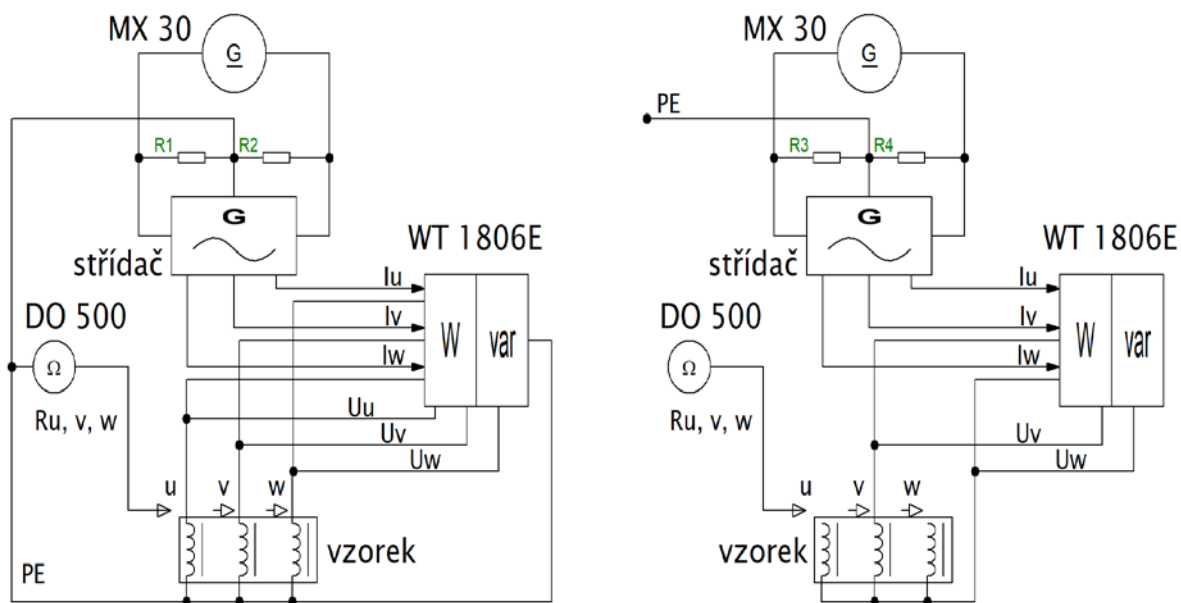
Precizní výkonový analyzátor byl k testovanému vzorku připojen v režimu 3P4W (Obr. 1), kdy jsou nezávisle měřeny fázové výkony. Rozsahy byly přepínány automaticky a sběr dat prováděn firemním programem WT Viever E.

Před zahájením měření a po jeho dokončení byl připojován precizní mikroohmmetr (Obr. 1) pro měření parazitního sériového odporu vinutí. Měřící proud byl nastaven na konstantní 1 A.

Bližší parametrizace měřícího zařízení je uvedena v předchozí výzkumné zprávě [6].

Tab. I Použité přístroje

	výrobce	model	Požitý rozsah
zdroj	California instruments	MX 30	AC 400 V _{ph}
analyzátor	Yokogava	WT 1806E	auto (přímé měření proudu)
mikroohmmetter	Cropico	DO 500	1 A

obr. 1 Schéma zapojení měřícího stanoviště: VLEVO: třífázová měření, VPRAVO: jednofázová měření

2. Testovací spektrum

Testovací spektrum proudu se řídí předpisem (1), který je pro příslušné F_n rozepsán v Tab. II.

$$I_{(F_n)} = \frac{I_{(1)}}{n} \quad (1)$$

Tab. II

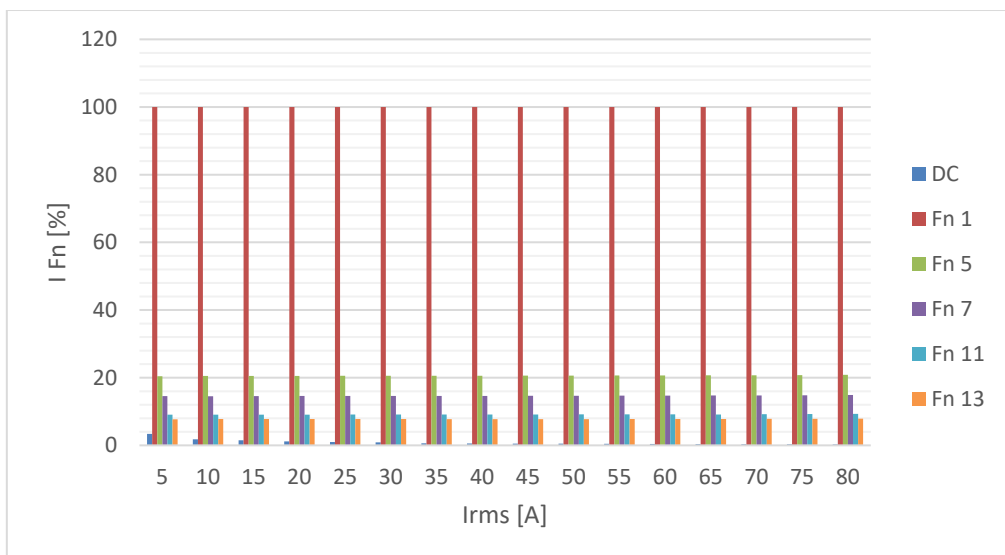
F_n	1	3	5	7	9	11	13	15
$I_{(F_n)} [\%]$	100	33,33	20	14,28	11,11	9,09	7,69	6,66

Skutečné průměrné hodnoty harmonické skladby testovacího proudu jsou uvedeny v Tab. III. Grafické vyjádření skladby testovacího proudu je uvedeno takto:

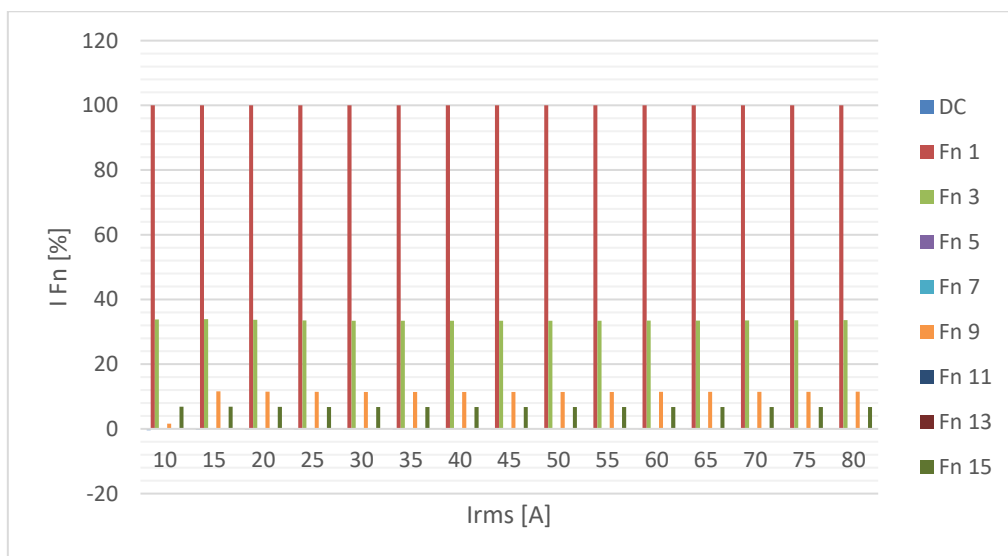
- Obr. 2 skladba při třífázovém měření $F_n = 1,5,7,11,13$
- Obr. 3 skladba při jednofázovém měření $F_n = 1,3,9,15$
- Obr. 4 skladba při jednofázovém měření $F_n = 1,3,5,7,9,11,13,15$

Tab. III

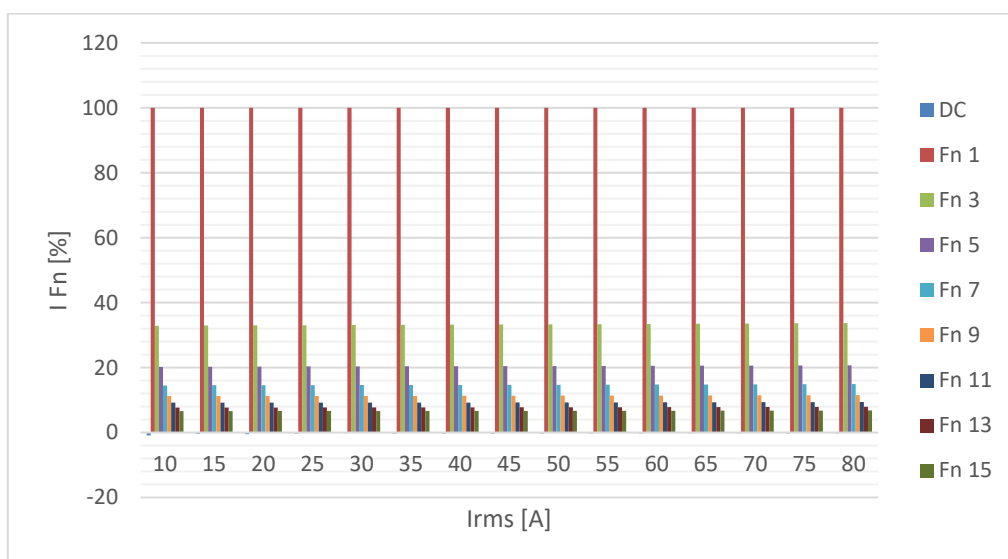
F_n	DC	1	3	5	7	9	11	13	15
$I_{(F_n)} [\%]$	0,3	100	33,28	20,45	14,69	11,36	9,26	7,78	6,68

obr. 2 – Skladba proudu při třífázovém měření

obr. 3 Skladba proudu při jednofázovém měření pro Fn = 1,3,9,15

obr. 4 Skladba proudu při jednofázovém měření pro Fn = 1,3,5,7,9,11,13,15

Měřící proud byl dále pro třífázová měření rozdělen na:

- $F_n = 1,5$
- $F_n = 1,7$
- $F_n = 1,11$
- $F_n = 1,13$

a pro jednofázová měření na:

- $F_n = 1,3$
- $F_n = 1,9$
- $F_n = 1,15$

Souhrnně tak byla vstupní tlumivka testována pro případy:

- Balík lichých harmonických $F_n = 1,5,7,11,13$ 3f měření
- Balík lichých harmonických $F_n = 1,3,9,15$ 1f měření
- Balík lichých harmonických $F_n = 1,3,5,7,9,11,13,15$ 1f měření
- Páry první harmonické a liché harmonické 5; 7; 11; 13 3f měření
- Páry první harmonické a liché harmonické 3; 9; 15 1f měření

3. Popis vyhodnocení výsledků

Základní vyhodnocení výsledků je analogické s předchozími měřeními [add, add]. V souvislosti s měřením vyšších harmonických a vlivu skinefektu je nutné při vyhodnocení výsledků zohlednit následující specifika:

Efektivní hodnota měřeného proudu je efektivní hodnota celého souboru aktuálně generovaných harmonických. Jednotlivé efektivní složky proudu je možné stanovit dle (2).

$I_{rms}(F_n) = I_{rms} \frac{I_{F_n\%}}{100}$	(2)
--	-----

Hloubku vniku pro měděné vinutí při jednotlivých harmonických složkách testovacího proudu je možné stanovit dle (3). Rozměry testovaného vinutí činí $0,008 \cdot 0,0045$ m. Vliv hloubky vniku je zřetelný od $F_n = 7$, kdy přestává platit nerovnost (4). Pro případy $F_n < 7$ platí při výpočtu činného odporu vinutí pro danou harmonickou složku (5), pro případy $F_n \geq 7$ pak platí (6)

$\delta_{F_n} = \frac{1}{\sqrt{\pi 50 F_n \gamma \mu}}$	(3)
$[a; b] \geq 2[\delta_{F_n}; \delta_{F_n}]$	(4)
$R_{F_n} = R_{DC}; F_n < 7$	(5)
$R_{F_n} = R_{DC} \frac{a}{2\delta_{F_n}}; F_n \geq 7$	(6)

Výpočet činných ztrát lze komplexně popsat rovnicí (7). (7) je možné upravit pro případy, kdy F_n netvoří úplné spektrum, ale jen vybrané složky.

$P_j = \sum_{x=u,v,w} \sum_{Fn=1,3,5}^{15} R_{Fn} I_{rms} x (Fn)^2$	(7)
---	-----

Ztráty v magnetickém obvodu jsou dané vztahem (8), přičemž platí stejná možnost jako u (7), tedy možná úprava dle aktuálního spektra.

$P_{Fe} = -P_j + \sum_{x=u,v,w} (P_x)$	(8)
--	-----

V případech měření jednofázovou metodou je předpokládána identičnost jednotlivých cívek a tedy i činných výkonových ztrát (9). Pro ztráty v magnetickém obvodu je však nutné složky P_{Fe} pro $F_n = 3, 9$ a 15 korigovat dle (10).

$P_j = 3 \sum_{Fn=1,3,5}^{15} R_{Fn} I_{rms} (Fn)^2 ; \text{jednofázová měření}$	(9)
$P_{Fe} = \frac{-P_j + 3P_v}{3} \Leftrightarrow F_n = 3; 9; 15$	(10)

Vyhodnocené výsledky jsou graficky znázorněny v následující kapitole. Kompletní výsledky z měření a dopočtů jsou uvedeny v přílohách této výzkumné zprávy a v elektronické podobě ve formátu .x/sx.

4. Vyhodnocení souhrnné

Souhrnné vyhodnocení porovnává rozložení ztrát P_j a P_{Fe} v závislosti na skladbě proudu tlumivkou a celkové efektivní hodnotě proudu.

Kapitola 1.2 zprostředkovává komplexní pohled na rozložení ztráty při skladbě proudu o:

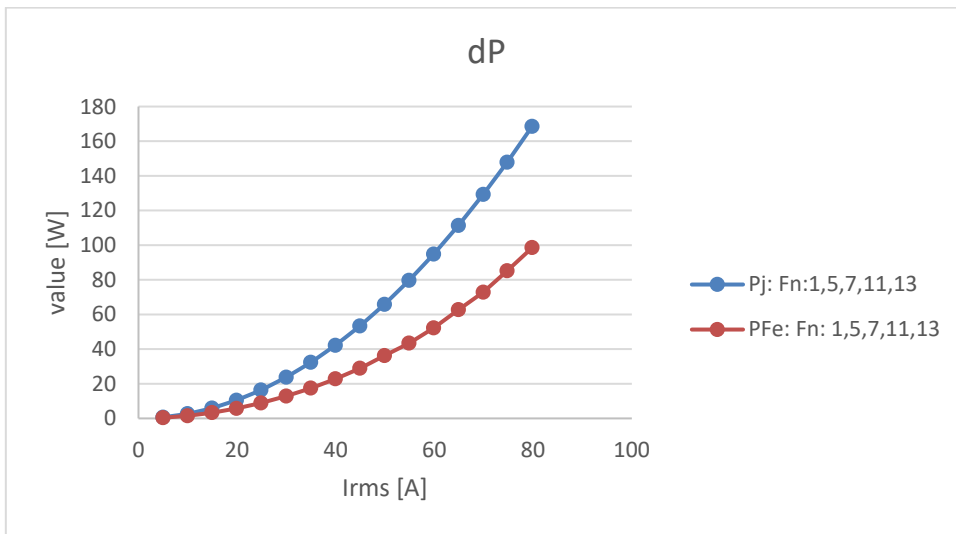
- $F_n = 1,5,7,11,13$ Obr. 5
- $F_n = 1,3,9,15$ Obr. 6
- $F_n = 1,3,5,7,9,11,13,15$ Obr. 7

Detailní pohled na rozložení činných ztrát přes jednotlivé harmonické složky zprostředkovává Obr. 8 v kapitole 1.3

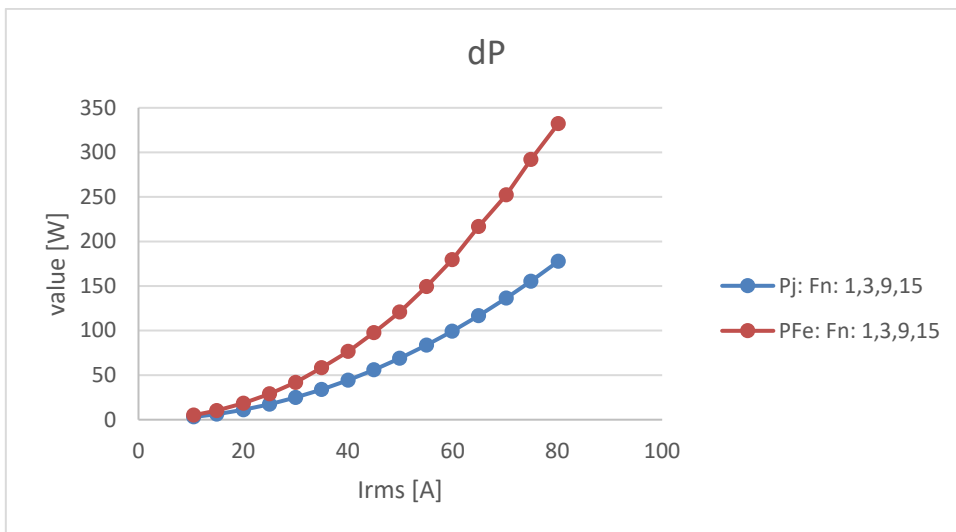
Rozložení P_j a P_{Fe} je uvedeno v kapitole 1.4 pro tyto případy:

- $F_n = 1,5,7,11,13$ Obr. 9
- $F_n = 1,3,9,15$ Obr. 10
- $F_n = 1,3,5,7,9,11,13,15$ Obr. 11

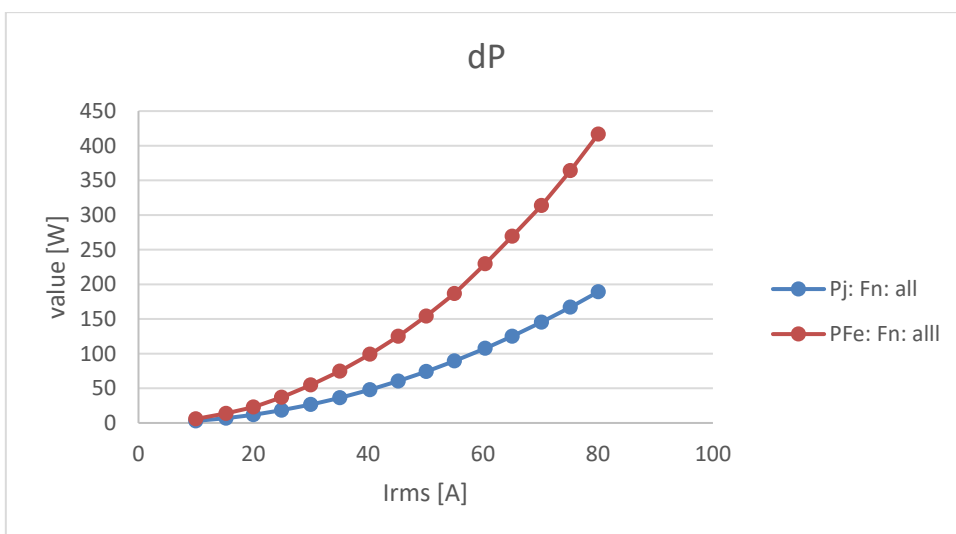
a) Celkové ztráty

obr. 5 Celkové ztráty pro proudy obsahující Fn = 1,5,7,11,13

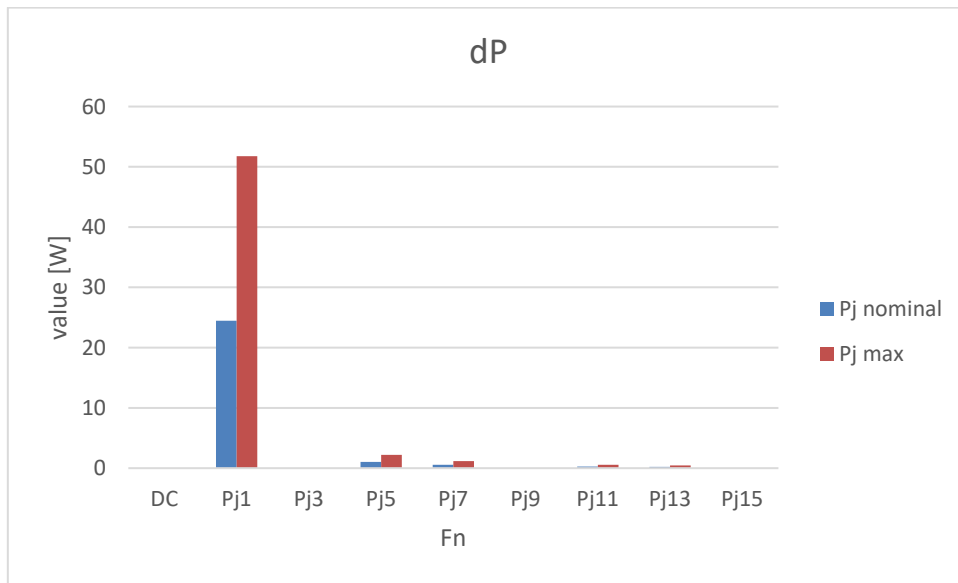

obr. 6 Celkové ztráty pro proudy obsahující Fn = 1,3,9,15

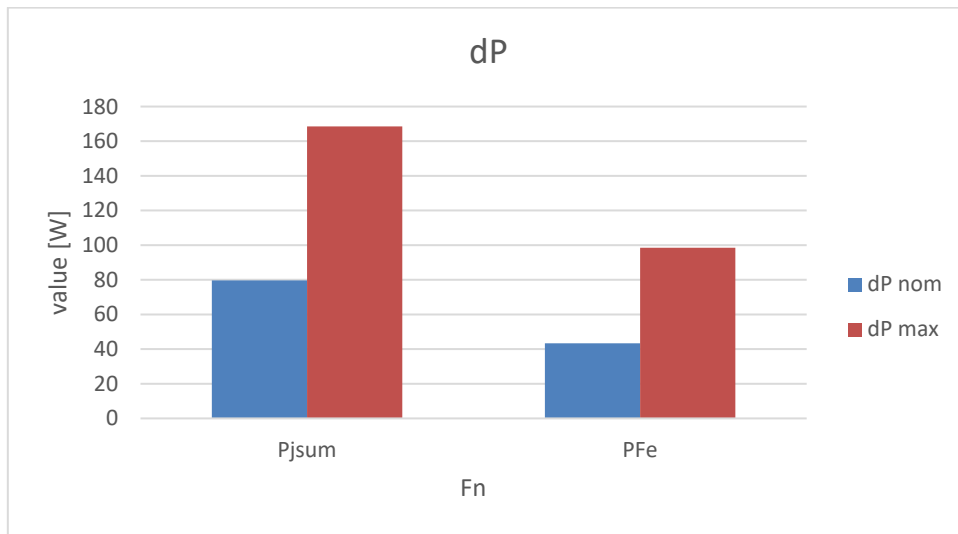
obr. 7 Celkové ztráty pro proudy obsahující Fn = 1,3,5,7,9,11,13,15

b) Skladba činných ztrát u Obr. 5-7

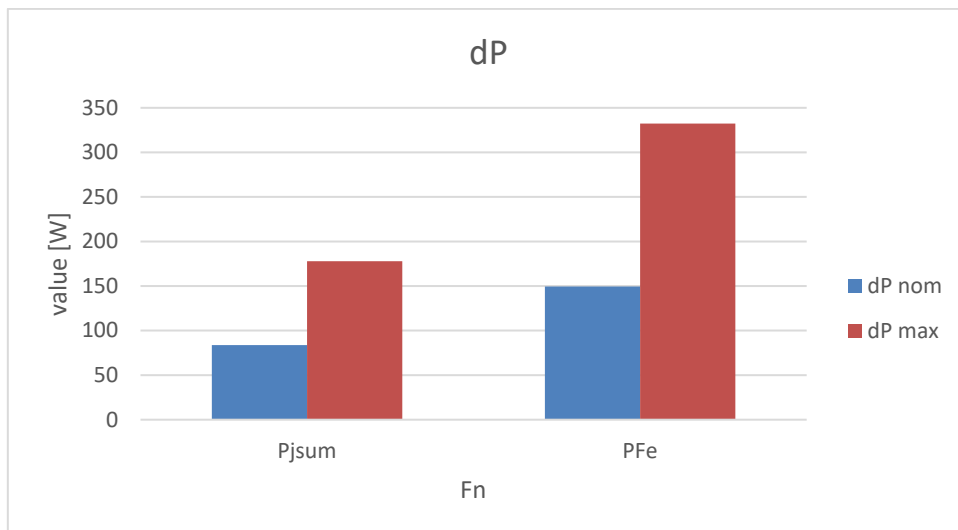

obr. 8 Skladba činných ztrát z Obr. 5-7

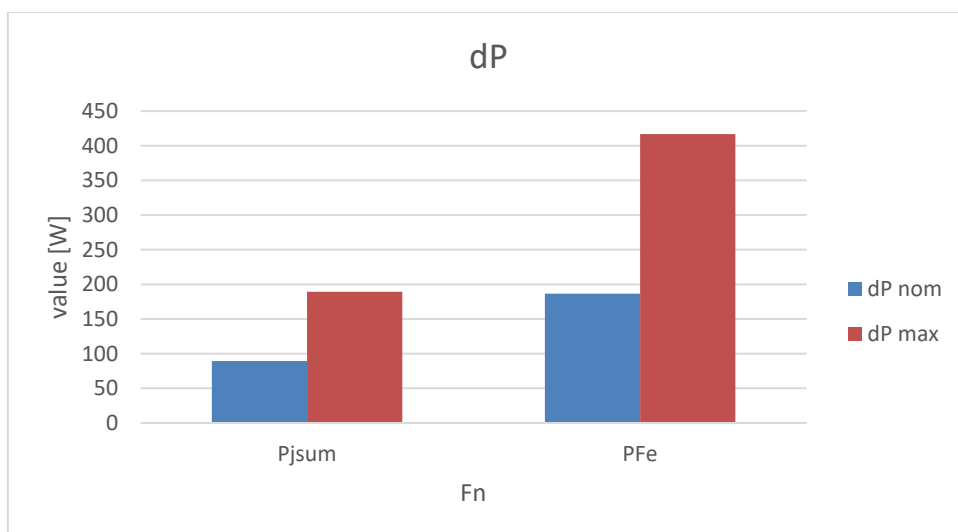
c) Rozložení činných ztrát a ztrát v mag. ob.

obr. 9 Rozložení P_j a P_{Fe} pro případ $F_n = 1, 5, 7, 11, 13$

obr. 10 Rozložení P_j a P_{Fe} pro případ $F_n = 1, 3, 9, 15$

obr. 11 Rozložení P_j a P_{Fe} pro případ $F_n = 1, 3, 5, 7, 9, 13, 15$

5. Vyhodnocení podružné

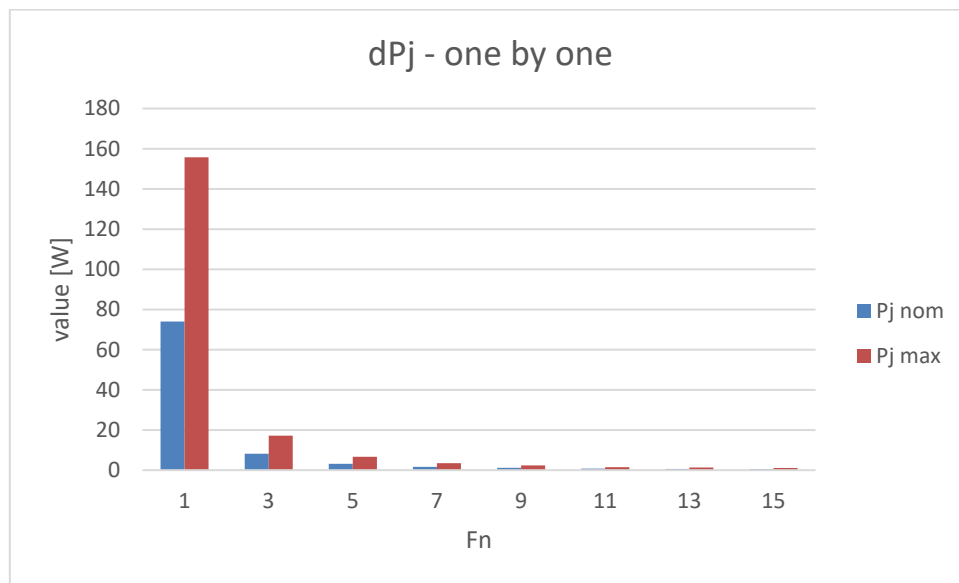
Podružné vyhodnocení je zaměřeno na rozložení P_j a P_{Fe} napříč spektrem F_n .

Kapitola 1.5 je zaměřena na činné ztráty, kde zachycuje výsledky dosažené dvojím způsobem měření a vyhodnocení:

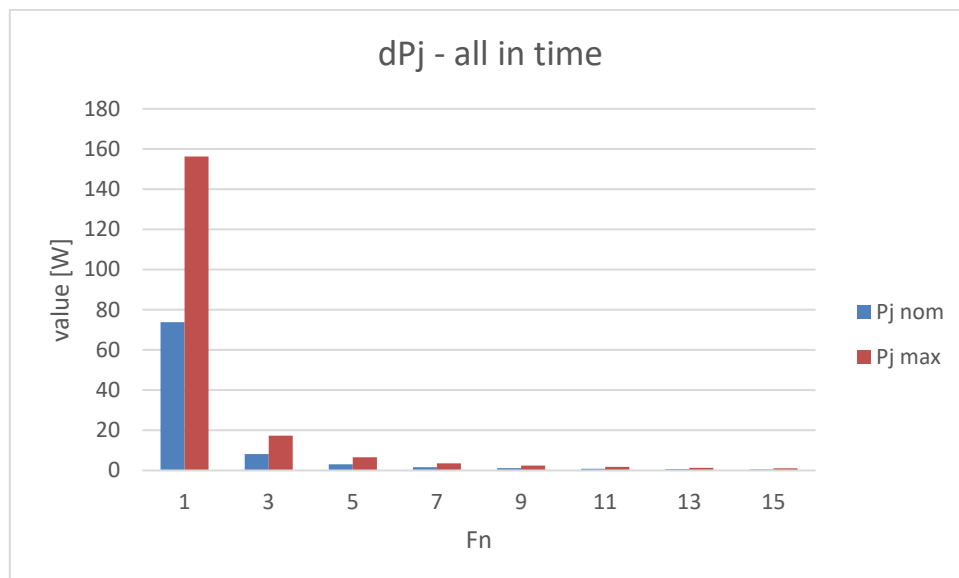
- $P_{j(F_n)}$ stanovené ze separátních měření Obr. 12
- $P_{j(F_n)}$ stanovené z komplexního měření Obr. 13

Kapitola 1.6 zachycuje ztráty v magnetickém obvodu získané z komplexního měření.

a) Ztráty ve vinutí

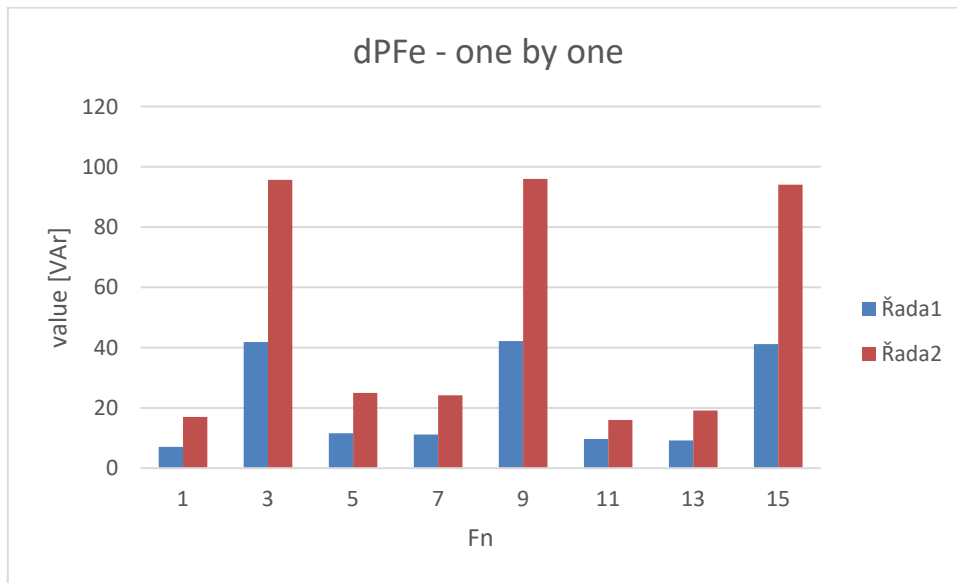

obr. 12 Ztráty P_j stanovené ze separátních měření (např. $F_n = 1,3$ a $F_n = 1,5$ atd.)

obr. 13 Ztráty P_j stanovené z komplexního měření ($F_n = 1,3,5,7,9,13,15$)

b) Ztráty v magnetickém obvodu

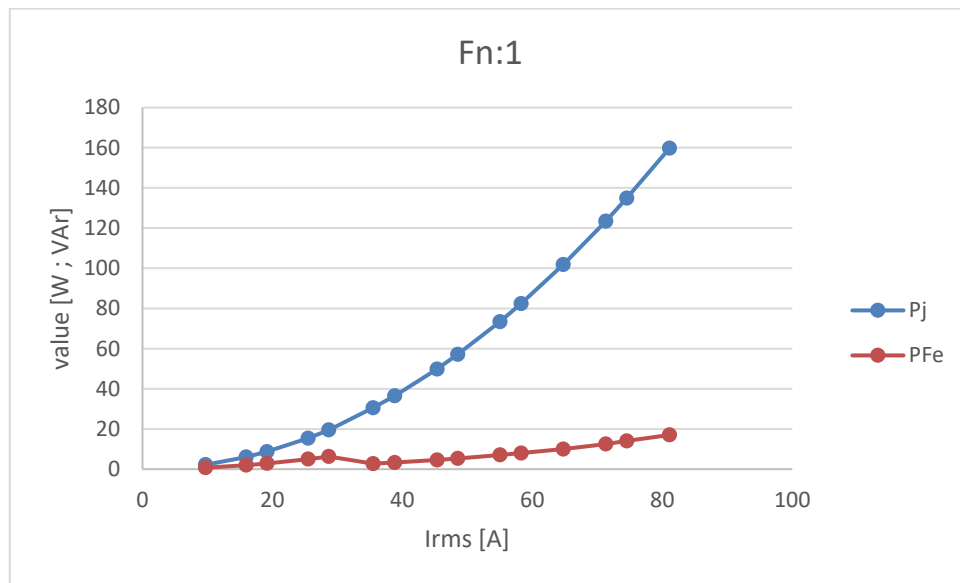

obr. 14 Ztráty P_{Fe} stanovené ze separátních měření (např. $F_n = 1,3$ a $F_n = 1,5$ atd.)

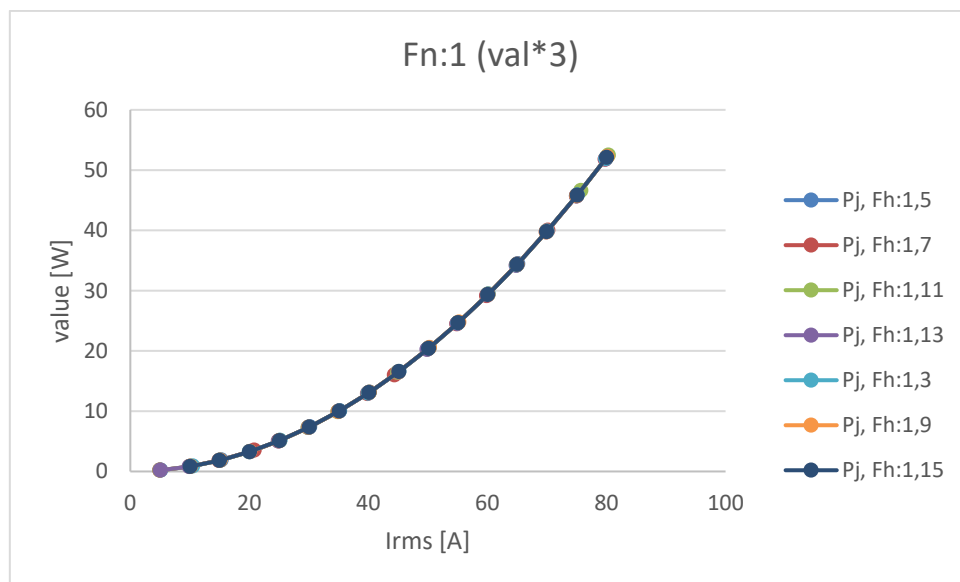
6. Kontrola relevantnosti výsledků

Aby bylo možné získané výsledky stanovit jako relevantní, byla provedena kontrola porovnáním naměřených ztrát při napájení sinusovým proudem (Obr. 15) se ztrátami první harmonické získané z jednotlivých separátních měření (Obr. 16).

Shodu separátních měření s komplexním pak potvrzují výsledky uvedené na Obr. 12 a Obr. 13 v části Vyhodnocení podružné, kapitola 1.5.

obr. 15 Ztráty na testované tlumivce při $F_n = 1$

obr. 16 Ztráty P_j složky $F_n = 1$ pro případy měření uvedené v legendě (hodnoty je nutné násobit třemi)

7. Závěr

Z kapitoly 4 je možné usoudit na minimální, ne však nulový, vliv harmonické skladby na ztráty ve vinutí. Harmonické spektrum má však značný vliv na ztráty v magnetickém obvodu.

Kapitola 5 potvrzuje závěry z kapitoly 4. Dále je zřejmé, že nejméně příznivé složky spektra pro ztráty v magnetickém obvodu činní třetí harmonická a její násobky ($F_n = 3, 9, 15$).

Literatura

- [1] California Instruments, Ametek, series MX, datasheet, available online on: <https://www.programmablepower.com/products/test-compliance/e2aac536-dd69-4564-9c79-843e65f4bacc>
- [2] Yokogawa, model WT1800E datasheet, available online on: <https://cdn.tmi.yokogawa.com/IMWT1801E-01EN.pdf>
- [3] Yokogawa, model WT1800E brochure, available online on: <https://cdn.tmi.yokogawa.com/1/2678/files/BUWT1800E-01EN.pdf>
- [4] Seaward, model cropico DO 500 datasheet, available online on: <https://www.seaward.com/gb/support/resistance/930076-cropico-do5000/specifications-and-manuals/342-do5000-series-datsheet/>
- [5] Skala B a kolektiv, Protokol o měření kompenzační tlumivky TTc 34075 – 0024, výzkumná zpráva, ZČU/FEL/ RICE, 2022
- [6] Skala B a kolektiv, Měnič - ELZAT verze: CAS 300 V1_3ph, výzkumná zpráva, ZČU/FEL/ RICE, 2023, číslo: 22190-008-2023
- [7] Skala B a kolektiv, Měření charakteristik dekompenzačních tlumivek na sinusovém zdroji, výzkumná zpráva, ZČU/FEL/ RICE, 2023, číslo: 22190-010-2023
- [8] Skala B a kolektiv, Měření opakovatelnosti dekompenzačních tlumivek na sinusovém zdroji, výzkumná zpráva, ZČU/FEL/ RICE, 2023, číslo: 22190-011-2023
- [9] Texas Instruments, F28335, dokumentace aj., dostupné online z: <https://www.ti.com/product/TMS320F28335>
- [10] Košan T, MLC interface V3, ZČU/FEL/RICE

Seznam obrázků, tabulek a rovnic

Tab. I Použité přístroje.....	4
obr. 1 Schéma zapojení měřícího stanoviště: VLEVO: třífázová měření, VPRAVO: jednofázová měření	5
Tab. II	5
Tab. III	5
obr. 2 – Skladba proudu při třífázovém měření	6
obr. 3 Skladba proudu při jednofázovém měření pro $F_n = 1,3,9,15$	6
obr. 4 Skladba proudu při jednofázovém měření pro $F_n = 1,3,5,7,9,11,13,15$	6
obr. 5 Celkové ztráty pro proudy obsahující $F_n = 1,5,7,11,13$	10
obr. 6 Celkové ztráty pro proudy obsahující $F_n = 1,3,9,15$	10
obr. 7 Celkové ztráty pro proudy obsahující $F_n = 1,3,5,7,9,11,13,15$	10
obr. 8 Skladba činných ztrát z Obr. 5-7	11
obr. 9 Rozložení P_j a P_{Fe} pro případ $F_n = 1,5,7,11,13$	12
obr. 10 Rozložení P_j a P_{Fe} pro případ $F_n = 1,3,9,15$	12
obr. 11 Rozložení P_j a P_{Fe} pro případ $F_n = 1,3,5,7,9,13,15$	12
obr. 12 Ztráty P_j stanovené ze separátních měření (např. $F_n = 1,3$ a $F_n = 1,5$ atd.)	13
obr. 13 Ztráty P_j stanovené z komplexního měření ($F_n = 1,3,5,7,9,13,15$).....	13
obr. 14 Ztráty P_{Fe} stanovené ze separátních měření (např. $F_n = 1,3$ a $F_n = 1,5$ atd.)	14
obr. 15 Ztráty na testované tlumivce při $F_n = 1$	15
obr. 16 Ztráty P_j složky $F_n = 1$ pro případy měření uvedené v legendě (hodnoty je nutné násobit třemi)	15

Historie revizí

Rev.	Kapitola	Popis změny	Datum	Jméno
0	Všechny	Publikování dokumentu	29.5.203	M. zavřel